

Familien på dansk
 Copyright © 2000 by Adil Erdem &
 CDR-Forlag
 Skolebakken 11, DK-8000 Århus C
 www.forlagene.dk / cdr@forlagene.dk
 Omslag og fotos: Ulla Rose Andersen
 Tryk: Nørhaven A/S
 Bind: Bogbinderiet Centrum
 ISBN 87-7841-211-0

Samhørende med *Familier på dansk*:
Familier på dansk. Arbejdsbog af Erik Ludvigsen

INDHOLD:

FORORD	7
DEN TID, JEG HAR, SKAL BRUGES PÅ MIG SELV <i>Naja bor alene og har ingen planer om mand og børn</i>	9
JEG SKREV TIL PARTISEKRETÆREN OG FORTALTE, AT JEG ELSKEDE EN DANSK PIGE <i>Sokol er fra Albanien, og Heidi er fra Danmark</i>	14
JEG ER VOKSET OP MED BÅDE LANDBRUG OG POLITIK <i>Erik er landmand og gift med Anette, der er lærer</i>	21
JEG VIL SELV BESTEMME OVER MIT LIV <i>Jacob læser til ingeniør og drømmer om et spændende job</i>	27
DE ER IKKE I TVIVL OM, AT VI ER DERES RIGTIGE FORÆLDRE <i>Karsten og Grith adopterede to børn fra Sri Lanka</i>	32
JEG HAR VÆRET FAMILIE FOR MIG SELV <i>Susanne er hjemløs og drikker for meget</i>	40
MÆND MED EN FÆLLES SKÆBNE <i>Flemming bor på Mændenes Hjem</i>	45
TIDEN BETYDER MERE END ØKONOMIEN <i>Kenneth og Birgitte prioriterer børnene højt</i>	50
JOB, STUDIER OG ET LILLE BARN <i>Line og Jesper kender ikke til kedsomhed</i>	57
VI HAR ET GANSKE ALMINDELIGT LIV SOM ALLE ANDRE <i>Britta og Susanne er kærester og forældre til Anna</i>	63

ET UTRADITIONELT FORHOLD <i>Jette og Bo har haft et forhold i mange år, men har aldrig boet sammen</i>	69
LIVET PÅ GÅRDEN <i>Ole og Mona driver et landbrug ved siden af deres arbejde</i>	75
VI HAR DET GODT SAMMEN <i>Klaus og Jørgen er homoseksuelle</i>	81
EN STOR FAMILIE <i>Ulla forlod sin mand og flyttede i storkollektiv</i>	87
ÆGTESKABET BLEV OPLØST, MEN VENSKABET FORTSATTE <i>Svend og Jette blev skilt, men er fortsat venner</i>	92
ET LIV MED ANSVAR <i>Mogens passede sin syge kæreste</i>	99
ALT I MIT LIV ER NOGET, JEG HAR ØNSKET MIG <i>Kirsten har børn og børnebørn og en aktiv tilværelse</i>	104
ET LYKKELIGT ÆGTESKAB <i>Sonja og Frank nyder livet i sommerhuset</i>	110
MAN MÅ SIGE TIL SIG SELV, AT MAN HAR LEVET ET GODT LIV <i>Erik bor på et omsorgscenter tæt på sine børn og børnebørn</i>	116
JEG SKULLE ALDRIG HAVE FORELSKET MIG I KØBMANDENS DRENG <i>Vita mistede sin søn, men fik ansvaret for tre yngre søskende</i>	121
FORSLAG TIL SUPPLERENDE LITTERATUR	126

FORORD

Ideen til denne bog opstod i forbindelse med mit job som underviser på en sprogskole, da en ung pakistansk pige sagde, at det ikke var til at forstå de danske familiemønstre.

Jeg kunne på mange måder følge min pakistanske elev, og allerede på det tidspunkt begyndte jeg derfor at skrive nogle af de tekster, der nu er med i denne bog. Jeg mødte op på mit arbejde med teksten om Naja og delte den ud til eleverne. Men det løste ikke problemet for min pakistanske elev. Hun forstod ikke Najas valg, og kunne man overhovedet sige, at Naja havde et familieliv, når hun har valgt at leve alene, spurgte hun. Jeg begyndte at forklare, at jeg var enig med Naja i, at det kan lade sig gøre, at skabe et hjem uden mand og børn, og at jeg forstod, at Najas forældre og omgangskreds ikke kunne drømme om at blande sig i hendes privatliv. Men jeg kunne mærke på min pakistanske elev, at hun tog afstand fra den måde at leve på.

Så sagde en tyrkisk pige pludselig højt: »Hvis der var økonomisk, uddannelsesmæssig og social ligestilling i den provins, jeg kommer fra, ville 40 procent af kvinderne lade sig skille, og mange ville ligesom Naja hellere have en uddannelse frem for et ægteskab og børn, hvis de kunne vælge. Sådan ville det også være i den provins, du kommer fra,« sagde hun og kiggede på den pakistanske pige.

Det blev begyndelsen på en heftig diskussion, og vi fortsatte med at arbejde med teksten om Naja i tiden efter. Vi fik diskuteret Najas valg, og de fordele og ulemper der er i et liv som hendes.

Jeg medbragte hen ad vejen flere tekster og underviste sideløbende i kvindernes kamp for ligestilling i 70'ernes Danmark, i Grundtvigs højskoletanke, folkeoplysning, det sociale system og velfærdssamfundets utallige ydelser og fordele og ulemper. Og det vidunderlige var, at man på

holdet nu fik forståelse for mange af de personer, der er omtalt i bogen. For deres situation og for deres valg. Gennem lange diskussioner, hvor alle fordomme frit kunne komme til udtryk, fik eleverne forståelse for, at en familie kan være mange ting.

Jeg håber, at denne bog kan bidrage til undervisningen i kultur- og samfundsforhold og sætte gang i diskussionen i andre klasser. Gennem diskussion og dialog kan eleverne opnå en forståelse for dansk kultur, som gør, at de føler sig hjemme i deres eksil eller selvvalgte andet land. Og det er vigtigt, at eleverne også får en viden om, hvordan den danske kultur har udviklet sig. At de lærer, hvordan den danske familie havde det for blot 50 år siden. At de finder ud af, at det ikke er guderne, der har sørget for ligestilling for de danske kvinder, men at kvinderne selv tog kampen op. Og at de forstår, at kvindernes kamp for ligestilling og indtog på arbejdsmarkedet har haft stor betydning for udviklingen af det danske samfund.

Materialet er oplagt til spor 3.2.1 og opefter i indvandrerundervisning, men det kan også bruges i modtageklasser for indvandrere og flygtningebørn.

Jeg finder det vigtigt, at eleverne opfordres til også at læse dansk skønlitteratur, når de arbejder med temaer om kultur og samfundsforhold. Gennem skønlitteraturen vil de få en yderligere forståelse for mange situationer.

For mig personligt har det været en oplevelse at interviewe de 20 danske familier. Jeg har fundet ud af, at trods de kulturelle og sociale normer, har danskere mange træk tilfælles med andre folkeslag, hvad enten det er pakistanere eller franskmænd.

Og jeg vil gerne sige stor tak til mine elever, som gav mig ideen til bogen, og til de mange danske familier, der har ladet mig komme ind i deres hjem, og som medvirker i denne bog.

Adil Erdem

DEN TID, JEG HAR, SKAL BRUGES PÅ MIG SELV

NAJA ER 32 ÅR OG LEVER ALENE.
HUN ER GLAD FOR SIT JOB SOM LÆRER OG
HOLDER AF AT REJSE. MAND OG BØRN ER IKKE
NOGET, HUN SKÆNKER MANGE TANKER.

Naja bor i København og er uddannet folkeskolelærer. Hendes forældre stammer fra Bornholm, men de flyttede til København, fordi de begge gerne ville have en uddannelse. Faren kom i lære som automekaniker, men opgav uddannelsen og fik job på en fabrik. Najas mor blev uddannet som socialrådgiver.

»Både jeg og min lillebror, Anders, er født i København,« siger Naja. »Og vi havde en meget lykkelig barndom.«

Men da Naja blev voksen og begyndte sin uddannelse på lærerseminariet, blev hendes forældre skilt. Naja flyttede hjemmefra. Først hjem til en kæreste, men senere fandt hun et værelse hos en ældre dame i Brønshøj.

»I begyndelsen besøgte jeg både min mor og far. Men min far var også blevet arbejdsløs på det tidspunkt, og han havde ikke så meget overskud. Hver gang, jeg kom på besøg hos ham, var han halvfuld, og med tiden holdt jeg op med at besøge ham. Men det var dejligt at have en stærk mor.«

Kort efter, at Naja var færdig på seminariet, fik hun et lærerjob på Nørrebro. Der bor hun i en to-værelses andelslejlighed. Hun er glad for sin uddannelse og kan ikke forestille sig et liv uden sit job.

Det er gennem skolen, hun har sine venner. Hun har ikke haft fast kæreste i det sidste års tid.

»Det er heller ikke det, der betyder mest for mig. Jeg er

mere optaget af mit arbejde og mig selv. Jeg vil hellere bruge min energi på at være en god lærer og rejse så meget som muligt. Alt det der med mand og børn er ikke noget, jeg tænker meget over,« siger Naja og fortæller, at hun ikke engang har tid nok til at læse alle de bøger, hun gerne vil.

»Jeg går også meget i biografen og i teater, når jeg har tid.«

Naja har ikke mange venner uden for sit arbejde, men hun har en god veninde, som hun absolut skal have tid til. Det er også hende, hun rejser sammen med. Og ofte går de i byen sammen. Ikke for at jage fyre, men mere for at hygge sig over en øl.

»Nogle gange kan man være heldig, at man træffer en sød fyr. Men det bliver aldrig til mere end en aften. Jeg ved ikke... det kan være, at der er noget galt med mig. Det er ikke sådan, at jeg går rundt og drømmer om en rig mand med villa og bil. Det gør jeg ikke.«

FAR, MOR OG BØRN ER EN FREMMED TANKE

Naja har det fint med sit liv, sådan som det er nu. Hun behøver ikke at dele noget med andre, og hun behøver ikke at snakke i timevis for at planlægge en rejse eller andet. I det hele taget synes hun ikke, at der er plads til en fast fyr i hendes to-værelses lejlighed.

Og det er ikke sikkert, at hun gifter sig og får børn. Hun føler sig simpelthen fremmed over for tanken om far, mor og børn.

»Jeg behøver det jo ikke. Der dør mange børn af sult og nød hver eneste dag. Jeg kunne da bare vælge at støtte nogle af disse børn. En af mine kolleger på skolen har tre børn. Hun betaler vist 2600 kr. om måneden for at få dem passet i institutioner. For de penge kunne hun redde 12 børn igennem *Red Barnet*.«

HELLERE VENINDEN END FAMILIEN

Det er meget sjældent, at Naja besøger sin mor, som er vendt tilbage til Bornholm. De ringer sammen en gang imellem.

Hendes mor vil så gerne have et barnebarn. Men det ser heller ikke ud til, at Najas lillebror, Anders, har planer om at stifte familie.

»Anders flyttede til USA for nogle år siden. Han vil så gerne være musiker,« siger Naja. Hun har ikke set sin bror i to år, og hun savner ham af og til. Måske vil hun besøge ham i den kommende skoleferie.

Naja har familie på Sjælland. Hun har en moster, en morbror og to farbrødre. Men hun ser dem meget sjæl-

dent. Kun til familiefester og den slags. Naja synes ikke, at det er sjovt at være sammen med familien en hel aften, og hun indrømmer, at hun har forsømt sin familie på det sidste.

»Jeg har jo ikke tid. Og den tid, jeg har, skal bruges på mig selv. Jeg skal gøre mit arbejde bedre, og jeg skal gøre mig selv klogere. Så har man ikke tid til andre. Sådan er samfundet nu engang opbygget. For min skyld må du godt kalde det egoisme.«

Naja mener heller ikke, at man kan blive venner med familien. Derfor har hun svært ved at forestille sig en hyggeaften med onkler, tanter, fætre og kusiner. Men hendes mor har planer om at samle familien en gang om året på Bornholm. Og Naja synes, at det er en sød tanke og vil prøve at være med.

»Men ellers vil jeg hellere være sammen med min gode veninde, Nana. Så ved jeg, at det bliver sjovt. Jeg slapper virkelig godt af, når jeg er sammen med Nana. Så tænker jeg ikke på mit arbejde. Vi har så meget til fælles, at vi kan tale sammen i timevis. For eksempel om en rejse. Mens jeg har svært ved at se, hvad jeg skulle snakke med min fætter, Bjørn, om. Han er ingeniør og vild med thailandske piger.«

BØGER OG TENNIS

Naja er også medlem af nogle foreninger. Den sidste tirsdag i hver måned deltager hun i en læsegruppe. De er 10 medlemmer, som besøger hinanden på skift og snakker om de nye bøger, der er udkommet. De diskuterer også aktuelle temaer, der har været fremme i medierne.

Naja har desuden tre tennisveninder, som hun spiller med hver torsdag aften.

»De er kun mine tennisveninder. Vi har det godt sam-

men. Vi spiller og går på café bagefter. Men det er ikke veninder, jeg kunne tænke mig at rejse sammen med for eksempel. Vi har kun én fælles interesse, og det er at spille tennis.«

ET FAMILIELIV PÅ EGNE BETINGELSER

Det er ikke så tit, at Naja selv laver mad. Hun gør det kun, hvis hun er i humør til det, eller når hun har nogen på besøg. Hun køber selvfølgelig ind, men ikke noget, der skal steges eller koges. Men hun køber pålæg og rigeligt ost, mælk og frugt. Så hun altid har noget forskelligt.

»Jeg bestiller pizza cirka tre gange om ugen. Ofte i begyndelsen af ugen. Det er meget billigt. Og så køber jeg færdiglavet mad fra Brugsen. På denne måde kan jeg spare tid.«

Naja synes, at hun har skabt sig et hjem og en tilværelse på sine egne betingelser. Efter hendes mening er samfundet indrettet sådan, at man sagtens kan bo alene og alligevel føle, at man har et familieliv.